

ONDERWIJS

BONUS

ARTIKEL

Veiligheid en aansprakelijkheid post-corona

De afgelopen anderhalf jaar heeft covid-19 een negatieve invloed gehad op het bewegen en daarmee het welzijn van de leerlingen. Dit resulteerde in minder gym, aangepaste lessen in verband met buitengymles en minder naschools bewegen en sporten. Onderzoek door het Mulier instituut (Vrieswijk, Balk & Singh, 2021) heeft bij het primair onderwijs aangetoond dat leerlingen minder vaardig zijn geworden op vooral balanceren en dat zwakke bewegers minder goed zijn gaan bewegen. Een trend die ook al voor Covid-19 zichtbaar was. Deze stagnatie in de ontwikkeling kan ertoe leiden dat leerlingen en/of leerkrachten het beweegniveau overschatten. Dit kan leiden tot meer ongelukken in de gymzaal. | [Tekst Team Onderwijs KVLO](#)

Covid-19 kan invloed hebben op het klas-senklimaat en het groepsdynamisch proces en daardoor op de pedagogische veiligheid binnen de gymles. Het was een periode waar vooral het voortgezet onderwijs langere tijd te maken heeft gehad met beperkte contactmomenten. Hier leggen we de focus op fysieke veiligheid.

Fysieke veiligheid

Onder fysieke veiligheid verstaan we de inrichting van de zaal of bewegomgeving. Liggen er matten, hoe zijn de kasten geplaatst, is er voldoende beveiligd en met

Covid-19 kan invloed hebben op het klimaat en het groepsdynamisch proces en daardoor op de pedagogische veiligheid binnen de gymles

de juiste materialen? Past de opdracht bij het niveau van de leerlingen, is er een juiste methodische opbouw door de schooljaren heen, is er voldoende toezicht en was de instructie duidelijk genoeg? Dit zijn voorbeelden waar na jaren van onderwijs automatismen in zijn ontstaan waardoor hierbij de lesvoorbereiding en/of instructie kort of geen aandacht aan besteed werd. We moeten ons bewust zijn dat we wat diepgaander moeten instrueren om de bewegingssituatie veilig in te richten. Door minder bewegingsonderwijs en een gebrek aan sporten tijdens corona ontstaat er een nieuwe beginsituatie qua beweegniveau. Niet alleen het beweegniveau maar ook het contact met hulpverleners zijn de leerlingen ontnomen, hoe moeten leerlingen elkaar hulpverleners in groep 7-8 en in het VO?

De effecten van minder bewegen

De effecten van minder bewegen kun je bijvoorbeeld terugzien bij ringzwaaien, omdat leerlingen dit mogelijk minder lang kunnen volhouden. De kans op loslaten is groter, waardoor het belang van de juiste instructie toeneemt. 'We zwaaien 10x met de voeten voor', kan al leiden tot leerlingen die ver over hun grens moeten gaan met alle gevolgen van dien. Automatismen zoals de greep bij het ringzwaaien kunnen verwaterd zijn en zullen specifieke aandacht nodig hebben. Het is dus zaak dat de vakleerkracht hierop inspeelt en over nadenkt.

Verantwoordelijkheid bij ongelukken

Als vakleerkracht zal je door het afnemende beweegniveau meer te maken krijgen met risico's op ongelukken. En zal de vakleerkracht meer focus leggen op de veiligheid in een les bewegingsonderwijs.

Het bevoegd gezag heeft een zorgplicht richting de leerlingen en die strekt zich ook op de verplichting te zorgen voor een veilige leeromgeving. Voor bewegingsonderwijs betekent dit onder meer dat een bevoegd (vak)leerkracht de lessen verzorgt en dat de school/directie hier verantwoordelijk voor is en op moet toezien.

Naast bevoegdheid speelt ook altijd de bekwaamheidseis. Als bevoegd persoon ben je bevoegd voor het geven van alle leerlijnen. Het wil echter niet altijd zeggen dat je hiervoor ook direct bekwaam bent, denk hierbij aan het zeke- ren bij klimmen of bij freerunning situaties. Voel je je niet bekwaam genoeg, dan is het advies om een extra scholing hiervoor te volgen.

Ben je onbevoegd als lesgever dan ben je voor alle facet- ten van bewegingsonderwijs niet bevoegd. Het geven van een 'spelles' tijdens bewegingsonderwijs of onderdelen van de les bewegingsonderwijs behoren dan niet tot de mogelijkheden.

Met een toenemende krapte in de arbeidsmarkt op het gebied van bevoegde (vak)leerkrachten staan de lessen bewegingsonderwijs steeds vaker onder druk. Een bestuur overweegt in sommige gevallen om niet bevoegde sport- leiders (MBO S&B) of andere constructies in te zetten om de lessen bewegingsonderwijs doorgang te kunnen geven. Hiermee wordt regelmatig in strijd gehandeld met de bevoegdheidswetgeving met onder meer gevolgen voor de kwaliteit en veiligheid van het onderwijs en een vergoot risico op aansprakelijkheid als er iets mis gaat.

De bevoegdheden voor het bewegingsonderwijs in het PO kunt u vinden op de site van de KVLO.

Factsheet Bevoegdheden primair onderwijs & speciaal onderwijs

bit.ly/3gZIsTK

Aansprakelijkheid

Persoonlijke aansprakelijkheid voor een bevoegde leerkracht komt zelden voor. Het primaire aansprakelijkheidsrisico ligt bij de werkgever/school. Alleen bij aantoonbaar opzettelijk of bewust roekeloos handelen kan een leerkracht persoonlijk aansprakelijk worden gesteld. Voor persoonlijke aansprakelijkheid voortkomend uit je werkzaamheden in loondienst (als werknemer) ben je in beginsel verzekerd via de KVLO.

Automatismen zoals de greep bij het ringzwaaien kunnen verwaterd zijn en zullen specifieke aandacht nodig hebben

Ongelukken in de zaal

Zorg voor verantwoording van het handelen door gebruik te maken van een EHBO- en ongevallen-protocol. In het protocol beschrijft de school de te nemen stappen bij een ongeluk in de gymzaal en bijvoorbeeld hoe te registreren na het ongeluk.

Als er een ongeluk is gebeurd in de gymzaal denk dan aan paar handige tips:

- Maak een foto van de situatie zoals die was tijdens het ongeluk.
- Draag zorg voor goed contact met ouders en leerling, bellen is altijd fijn.
- Schrijf direct dezelfde dag op wat er is gebeurd, *voordat je ervaring vertroebeld*.
- Maak een ongevallenregistratie op de wijze die op school is afgesproken.
- Twijfel je over de toestand van de leerling of kan je de situatie niet goed inschatten, schakel dan de BHV'er in en bel zo nodig 112 (het personeel van de meldkamer kan gezamenlijk met je goed inschatten of bijvoorbeeld een ambulance nodig is).

EHBO-opleiding volgen is geen verplichting, maar van- zelfsprekend wel een advies. Je bent dan meer bekwaam in handelen na een ongeval. Je directie kan dit ook verplicht stellen als voorwaarde voor het geven van bewegingsonderwijs.

Als naslagwerk is het van belang om een vakwerkplan te hebben waarin er een methodische opbouw door de leer- jaren heen weergegeven wordt. Bij eventuele aansprakelijk- heidskwesties ondersteunt het vakwerkplan de verantwoor- ding van het handelen van de vakleerkracht. ●

Bron

Vrieswijk, S., Balk, L., & Singh, A.S. (2021). *Gevolgen van de coronamaatregelen voor de motorische ontwikkeling van basisschoolkinderen*. Utrecht: Mulier Instituut.